

ČLANKI/ARTICLES

Izvirni znanstveni članek/Original article

DIGITALIZACIJA OBZORNIKA ZDRAVSTVENE NEGE IN NJEGOVA IZPOSOJA V KNJIŽNICAH V OBDOBJU 2004–2010

DIGITALISATION AND BORROWING FROM LIBRARIES OF THE SLOVENIAN NURSING REVIEW IN THE PERIOD 2004–2010

Ema Dornik, Mojca Čížek Sajko, Davor Bračko

Ključne besede: periodika, digitalna doba, trendi izposoj

IZVLEČEK

Uvod: Pojavnost revije v elektronskih medijih prispeva k večji prepoznavnosti in vidnosti stroke. Uredništvo Obzornika zdravstvene nege je v letu 2008 pričelo s projektom digitalizacije časopisa v obsegu celotnih besedil. Zanimalo nas je, ali je projekt digitalizacije vplival na izposoj revije v knjižnicah.

Metode: Podatke o izposoji smo zbrali iz lokalnih baz podatkov knjižnic, vključenih v sistem COBISS.SI, ki so v letu 2008 imele naročen vsaj en izvod Obzornika zdravstvene nege. V ožji izbor smo vključili prvi dve po številu izposoj na dom in v čitalnico: Knjižnico Zdravstvene fakultete Univerze v Ljubljani ter Knjižnico Fakultete za zdravstvene vede Univerze v Mariboru. Statistična enota je bilo leto izposoje. Za obdelavo podatkov smo uporabili statistični program SPSS 20.0.

Rezultati: V obdobju od 2004 do 2010 smo zabeležili največ izposoj Obzornika zdravstvene nege v knjižnicah: Zdravstvene fakultete (3765), Fakultete za zdravstvene vede (3147), Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice (331), Univerzitetne knjižnice Maribor (217) in Centralne medicinske knjižnice (133). V opazovanem obdobju smo v prvih dveh po številu izposoj, ki sta skupaj prispevali kar 91 % izposoj, ugotovili upad izposoje Obzornika zdravstvene nege (6,5 % povprečni letni upad) in Zdravstvenega obzornika (15,2 % povprečni letni upad). V teh dveh knjižnicah smo zabeležili tudi porast izposoje, in sicer v letu 2007: 46,9 % za Obzornik zdravstvene nege in 11,8 % za Zdravstveni obzornik. V ostalih knjižnicah upada izposoje ni zaznati.

Diskusija in zaključek: Ugotovili smo trend upadanja izposoje Obzornika zdravstvene nege in Zdravstvenega obzornika, kar je lahko odsev in odraz digitalne dobe. Zavoljo večje branosti, prepoznavnosti in podpore praksi zdravstvene in babiške nege je čas, da Obzornik zdravstvene nege postane prostodostopna e-revija.

Key words: periodical publications, digital era, trends library borrowing

ABSTRACT

Introduction: The availability of the digitalised version of the journal will add to better recognition and visibility of the profession. The editorship of the Slovenian Nursing Review embarked on the project of digitalisation of the texts in their entirety. An enquiry was performed as to the changed extent and rate of library borrowing of the journal due to the project.

Methods: The data on library borrowing were collected from the local database of the libraries included in the COBISS.SI system which were subscribed to at least one print copy of the journal. Included in the study were the libraries of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor which present with the greatest number of items borrowed for the

viš. pred. mag. Ema Dornik, viš. med. ses., prof. zdr. vzg.; Vrbanska c. 12b, 2000 Maribor

Kontaktne e-naslov/Correspondence e-mail: ema.dornik@guest.arnes.si

asist. dr. Mojca Čížek Sajko, univ. dipl. biol.; Inštitut za biostatistiko in medicinsko informatiko,
Medicinska fakulteta, Vrazov trg 2, 1000 Ljubljana

mag. Davor Bračko, dipl. org. inf., Institut informacijskih znanosti Maribor, Prešernova 17, 2000 Maribor

Prejeto/Received: 29. 4. 2013 Sprejeto/Accepted: 31. 5. 2013

use at home and the library reading room. The statistical unit was the year of borrowing. The SPSS 20.0 statistical programme was used for statistical analysis of the sampled data.

Results: Within the period from 2004 to 2010 the following libraries lent the greatest number of the journal copies: Faculty of Health Sciences, Ljubljana (3765), Faculty of Health Sciences, Maribor (3147), College of Nursing Jesenice (331), University Library Maribor (217), Central Medical Library, University of Ljubljana (133). It was established that 91% of the borrowing fall into the first two years of the period studied, followed by the annual median drop in borrowing the Slovenian Nursing Review by 6.5 % and the Journal of the Slovenian Nursing Association by 15.2 %. Both libraries noted a respective increase in 2007, namely, the Slovenian Nursing Review by 46.9% and the Journal of the Slovenian Nursing Association by 11.8%. Other libraries documented no change in the lending/borrowing rate of the journal.

Discussion and conclusion: Results of the study show a decline in the borrowing rates of the Slovenian Nursing Review and the Journal of the Slovenian Nursing Association, to all probability as a result of digitalisation of written sources. The state of affairs necessitates a free access to electronic version of the journal in order to gain greater popularity and support of the Slovenian nursing and midwifery care.

Uvod

Obzornik zdravstvene nege (*Obzor Zdrav Neg*) je strokovno-znanstvena revija, ki objavlja izvirne znanstvene, pregledne znanstvene in strokovne članke, recenzije, poročila in novice iz prakse zdravstvene nege, babiške nege in interdisciplinarnih področij ter tudi prispevke, ki v svojih znanstvenih, teoretičnih in filozofskih izhodiščih obravnavajo področja zdravstvene nege, spodbujajo zdravje posameznika, družine ali skupnosti, spodbujajo razvoj klinične prakse, izobraževanja in menedžmenta zdravstvene nege in babiške nege. Omogoča predstavitev novih področij v zdravstveni in babiški negi in njenih interdisciplinarnih področij, razprave in odmeve, ki z interdisciplinarnostjo pomembno prispevajo k profesionalnemu razvoju zdravstvene nege in babištva (Obzornik, 2013). *Obzor Zdrav Neg* ima dolgo tradicijo in je izjemnega pomena za razvoj zdravstvene in babiške nege v Sloveniji. *Obzor Zdrav Neg* postaja sodobna, mednarodno primerljiva revija, ki se sooča s številnimi izzivi. Pričakovati je, da se bosta v bližnji prihodnosti kakovost in znanstvena vrednost člankov dvigovali, saj smo v Sloveniji v primerjavi z drugimi postsocialističnimi državami zelo pozno razvili drugostopenjski (magistrski) študij zdravstvene nege (Skela Savič, 2013). Objave so pomemben način komuniciranja v strokovni javnosti (Oermann, et al., 2008; Mihelič Zajec, 2007; Higgins, Farrelly, 2007), tudi medicinske sestre in babice nosimo odgovornost za posredovanje znanja svojim kolegicam in širši javnosti z namenom dvigovanja kakovosti prakse, povečanja baze znanja in promocije lastne profesije (Mihelič Zajec, 2007) ter tudi za izboljšanje izidov zdravstvene obravnave (Happell, 2008).

Leta 1967 je izšla prva številka *Zdravstvenega obzornika* (International Standard Serial Number – ISSN 0350-9516), strokovnega glasila medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov, ki se je leta 1994 preimenovalo v *Obzornik zdravstvene nege* (ISSN 1318-2951). Kot predhodnik *Zdravstvenega obzornika* (*Zdr Obz*) je od leta 1954 do 1961 izhajalo strokovno-informacijsko glasilo *Medicinska sestra* na terenu

(ISSN 2232-5654) v izdaji Centralnega higienskega zavoda v Ljubljani (Obzornik, 2013). *Obzor Zdrav Neg* neprekinjeno izhaja že 47. leto. V zadnjih letih izidejo 4 številke letno. Naklada se spreminja in je odvisna od števila naročnikov (koledarsko leto 2012 se je zaključilo z naklado 1860 izvodov). Pri številu naročnikov je prisoten trend upadanja (Mihelič Zajec, Dornik, 2012).

Skrb in prizadevanja za kakovost revije so opaženi v vseh uredništvih revije, le-teh se je zvrstilo kar nekaj. Lahko bi se reklo, da je gradnja ugleda spremljajoča stalnica, ki temelji na razvoju stroke in mestu, ki si ga leta pridobiva ob drugih strokah v zdravstvu in tudi izven njega, ter sočasni skrbi za oblikovanje revije v skladu z veljavnimi standardi (Mihelič Zajec, Dornik, 2008a). V želji po čim večji standardizaciji revije se je z letom 2011 pričela uporaba okrajšave revije, kot jo je določil nacionalni ISSN center in je v skladu s standardom ISO 4 (Information, 1997). Tako so uporabo okrajšave *Obzor Zdr N* nadomestili z okrajšavo *Obzor Zdrav Neg*. Revija se od 2011 tiska na brez kislinškem papirju.

K razvoju in rasti kakovosti so prispevali številni avtorji, ki so vzporedno s pridobivanjem strokovne in univerzitetne izobrazbe objavljali svoje študijske in raziskovalne dosežke in jih posredovali širši (strokovni) javnosti. Nedvomno je *Obzor Zdrav Neg* veliko pridobil s širjenjem kroga avtorjev in bralcev izven področij zdravstvene in babiške nege. Z razvojem izobraževanja in z napredovanjem v kakovosti objavljenih člankov se je s časom pojavila tudi potreba po vrednotenju revije in v njej objavljenih prispevkov. Da bi dosegli strokovno in znanstveno primerljivost in se enakovredno z ostalimi disciplinami uvrščali v strokovno-informacijski prostor v Sloveniji in v svetu, je potrebno slediti enotno izoblikovanemu sistemu evalvacije in kategorizacije naših in mednarodnih revij. Kam se razvrsti posamezna revija, je odvisno od kakovosti znanstvenih prispevkov, od mednarodne veljavnosti in mednarodnega znanstvenega in uredniškega sodelovanja (Grbec, Urbančič, 2001). Že bežen pregled naslovov objavljenih prispevkov odseva aktualnost obravnavanih tem v danem času v domačem in v tujem prostoru (Mihelič Zajec, Dornik,

2008b). Ključnega pomena pa ostaja branost *Obzor Zdrav Neg* v stroki in izven, zato je smiselno začeti s pripravami za odprti e-dostop, kar bo povečalo branost in citiranje člankov (Skela Savič, 2013). Pojavnost revije v elektronskih medijih prispeva k večji prepoznavnosti in vidnosti stroke. Pomemben korak v priznavanju kakovosti revije predstavlja tudi dejstvo, da se je *Obzor Zdrav Neg* v letu 2007 uvrstil na seznam revij, ki se upoštevajo pri vrednotenju znanstvene in strokovne uspešnosti pri Agenciji Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost (Pravilnik, 2008) in ga upoštevajo habilitacijske komisije (Mihelič Zajec, Dornik, 2008b).

Vpliv digitalne dobe

Z razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije so se pojavile nove možnosti širjenja informacij, kar je vplivalo tudi na pojav člankov v elektronski obliki. Revije so tako pridobile še en medij za prenos informacij. Spremenil se je torej način prenosa znanja, ne pa konstrukcija le-tega. Prisotnost revije v elektronskih medijih prispeva k večji prepoznavnosti v široki strokovni javnosti, ki presega nacionalne meje. Biti viden pomeni biti prisoten v svetovni strokovni javnosti, kar pa vpliva tudi na večjo preverljivost kakovosti objavljenih del. Pri elektronskem prenosu so različne možnosti. V novejšem času se gradi in uporablja predvsem neposreden (on-line) dostop do revij. Elektronske revije imajo določene prednosti, kot so dostopnost od kjerkoli in kadarkoli, enostavnejše sodelovanje med avtorji in bralci, manjši stroški izdaje (Izquierdo, Izquierdo, Izquierdo, 2007).

Digitalna doba vpliva na vsa področja našega življenja in nas spremlja na vsakem koraku, preprosto se ji ne moremo upreti, je dejstvo, je sedanjost, ki vpliva tudi na delo uredništva *Obzor Zdrav Neg*. Tako se je le-to leta 2008 lotilo prenove spletne strani (Obzornik, 2013) ter digitalizacije in sočasnega arhiviranja vseh objavljenih člankov v obsegu celotnih besedil. Pred prenovo spletne strani je bila revija na svetovnem spletu prisotna le z naslovi člankov, imeni avtorjev, ključnimi besedami in izvlečki (Mihelič Zajec, Dornik, 2008a). Projekt digitalizacije in arhiviranja revije je bil zahteven, po načinu in obsegu dela, in bi ga bilo brez informacijskih znanj težko kakovostno izpeljati. Projekt je trajal od leta 2008 do 2012, njegov glavni namen je boljša dosegljivost, večja branost in prepoznavnost revije v strokovni javnosti doma in v tujini. V prvih sedmih mesecih po postavitvi nove spletne strani in gradnji digitalnega arhiva je bilo na spletni strani prostodostopnih in v branje ponujenih 11 izdanih letnikov celotnih besedil člankov (1994–2004). V času maj–december 2008 je stran obiskalo že skoraj 10.000 obiskovalcev (Mihelič Zajec, Dornik, 2008a). Marca 2011 so bila na spletni strani prostodostopna celotna besedila člankov, objavljenih od leta 1982 do leta 2006

(Dornik, Mihelič Zajec, 2011). Nadaljevanje projekta digitalizacije je vsako leto ob prazniku medicinskih sester (12. maj) ponudilo obsežnejši digitalni arhiv. Od 12. maja 2012, ko se je projekt digitalizacije objavljenih člankov zaključil, so na spletni strani dostopna vsa celotna besedila *Obzor Zdrav Neg* (od 1994 dalje), *Zdrav Obz* (1967–1993), pa tudi vsa celotna besedila njune predhodnice *Medicinska sestra na terenu* (1954–1961).

Prostodostopna so celotna besedila vseh objavljenih člankov s štiriletnim zamikom. Celotna besedila *Obzor Zdrav Neg* so dosegljiva tudi v Digitalni knjižnici Slovenije (dLib) (Digitalna, 2011). Uredništvo *Obzor Zdrav Neg* je v letu 2011 za naročnike (fizične osebe) ob njihovi registraciji za čas naročnine uvedlo uporabniške strani oz. e-dostop do vseh objavljenih celotnih besedil. Uredništvo naročnike tiskane izdaje ves čas vabi k registraciji in uporabi možnosti e-dostopa. Zaradi preprečevanja registracije računalniških robotov je uredništvo v letu 2012 uvedlo test CAPTCHA, ki ugotovi, ali je določen uporabnik človek ali program (stroj). Test temelji na načelu poziv – odgovor: spletna stran uporabniku prikaže sliko, na kateri je zaporedje znakov (lahko tudi beseda), in ga pozove, naj znake s slike vpiše v ustrezno pozivno okno. Za izvedbo testa CAPTCHA sta potrebna strežnik in uporabnik – računalnik naredi (generira) test CAPTCHA in oceni, ali ga je uporabnik pravilno rešil, ne more pa ga rešiti sam. Tako na podlagi testa CAPTCHA lahko razločimo med človeškimi in nečloveškimi uporabniki (programi, roboti ...) (Hölbl, 2008). Vsi registrirani naročniki so po e-pošti obveščeni o izdaji nove številke, ki je na spletni strani revije v pdf-formatu (Portable Document Format) na voljo že pred tiskano izdajo. Tiskan izvod *Obzor Zdrav Neg* je po podatkih za leto 2013 dostopen v 33 slovenskih knjižnicah.

Spletna metrika

Uredništvo ves čas spremlja dogajanje na spletni strani revije (Dornik, 2010a; 2010b; 2010c; 2009a; 2009b) in se tudi zaveda pomembnosti spremljanja spletnega dogajanja (Skr, 2008, 2004). Na osnovi spletnih analiz prometa in spletnega vedenja obiskovalcev skuša v procesu izboljšav te informacije izkoristiti (Dornik, Mihelič Zajec, 2009).

Namen in cilj

Z raziskavo smo želeli ugotoviti in pojasniti trend izposoje tiskanih izvodov *Zdr Obz* in *Obzor Zdrav Neg* v izbranih slovenskih knjižnicah v letih med 2004 in 2010. Zanimalo nas je, kakšen je trend izposoje *Zdr Obz* in *Obzor Zdrav Neg* za vse letnike skupaj in ločeno na nivoju posameznega letnika in ali se trend pomembno razlikuje med knjižnicami za vse letnike skupaj in na nivoju letnika.

Metode

Izvedena je bila kvantitativna raziskava. Podatke o izposoji Obzor Zdrav Neg in Zdr Obz smo za knjižnice, vključene v raziskavo, zbrali iz njihovih lokalnih baz podatkov sistema COBISS.SI.

Opis instrumenta

Vse v raziskavo vključene knjižnice so podale soglasje za uporabo podatkov iz lokalnih baz o izposoji Obzor Zdrav Neg in Zdr Obz. Podatki so pridobljeni iz razreda Izposoje za segment COBISS2 ali COBISS3, glede na to, v kateri segment je posamezna knjižnica vključena. Podatke o izposoji smo zbirali na osnovi inventarne številke, ki identificira gradivo za izposajo in je vpisana v podatkih o stanju zaloge v podpolju 996/997f, ter na osnovi podatkov o številčenju – letnik (podpolje 997j, kjer je vpisana vsebina iz lokalnih podatkov o stanju zaloge posamezne fizične enote gradiva), letnici (podpolje 997k) ter številčenju posameznega zvezka (podpolje 997m).

Opis vzorca

V raziskavo smo vključili slovenske knjižnice, ki so v letu 2008, tj. v času prenove spletne strani revije, imele naročen vsaj en izvod Obzor Zdrav Neg. Takih je bilo 22. V ožji izbor smo vključili (prvih) pet knjižnic, razvrščenih po številu izposoj na dom ali v čitalnico za ISSN 1318-2951 (Obzor Zdrav Neg), vključeni so vsi letniki od 28. do 44. Oznake oz. akronimi (ne okrajšave za institucije, katerih del so!) teh knjižnic iz sistema COBISS.SI so: VSZLJ (Knjižnica Zdravstvene fakultete, Univerza v Ljubljani), VSZMB (Knjižnica Fakultete za zdravstvene vede, Univerza v Mariboru), VSZNJ (Knjižnica Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice), CMK (Centralna medicinska knjižnica, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani) in UKM (Univerzitetna knjižnica Maribor). Zaradi razpršenosti podatkov smo za podrobnejšo analizo izbrali po številu izposoj vodilni knjižnici: VSZLJ in VSZMB. Za ti dve knjižnici smo podatke o izposoji na dom in v čitalnico zbrali še za ISSN 0350-9516 (Zdr Obz). Vključili smo podatke o izposoji za obdobje od 2004 do 2010.

VSZMB ima za obdobje od letnika 28 do 44 naročenih pet izvodov istega letnika Obzor Zdrav Neg, VSZLJ pa od letnika 28 do 32 šest izvodov, od letnika 33 do 44 pa tri izvode istega letnika.

Potek raziskave in opis obdelave podatkov

Statistična enota je bilo leto izposoje Obzor Zdrav Neg ali Zdr Obz v opazovanem obdobju od 2004 do 2010. Merjena spremenljivka je bilo število izposojenih izvodov v posamezni knjižnici. Število izposojenih izvodov smo predstavili kot absolutno število,

zmanjšanje ali zvečanje števila izposojenih izvodov v opazovanem letu glede na predhodno leto pa smo prikazali kot odstotno spremembo izposoje. Odstotno spremembo smo izračunali po naslednji formuli:

$$\text{odstotek spremembe izposoje} = \frac{n_{\text{opazovano leto}} - n_{\text{predhodno leto}}}{n_{\text{predhodno leto}}} * 100$$

, kjer je n število izposojenih izvodov revije.

Poleg odstotne spremembe izposoje za posamezno opazovano leto smo prikazali tudi povprečno letno odstotno spremembo izposoje, ki predstavlja aritmetično sredino letnih odstotnih sprememb.

Delež izposoje za VSZLJ in VSZMB smo za vsa opazovana leta med seboj primerjali s Pearsonovim testom hi-kvadrat, razliko med deležema za vsako posamezno leto pa z binomskim testom. Pri mnogoterih parnih primerjavah smo za popravek napake prve vrste uporabili Keppelovo modifikacijo Bonferronijevega popravka.

Linearno povezanost med letom izposoje in številom izposojenih izvodov smo preverjali z izračunom Pearsonovega korelacijskega koeficienta. Kakšen je bil trend izposoje v opazovanem obdobju, smo prikazali grafično, statistično pa smo ga preverili s testom hi-kvadrat za linearni trend in z linearno regresijo. Rezultate smo prikazali kot povprečno spremembo izposoje na leto opazovanja (regresijski koeficient) s pripadajočim 95% intervalom zaupanja. Meja statistične pomembnosti je bila pri $p < 0,05$. Za obdelavo podatkov smo uporabili statistični program SPSS 20.0 (SPSS Inc., Chicago, Illinois, ZDA).

Rezultati

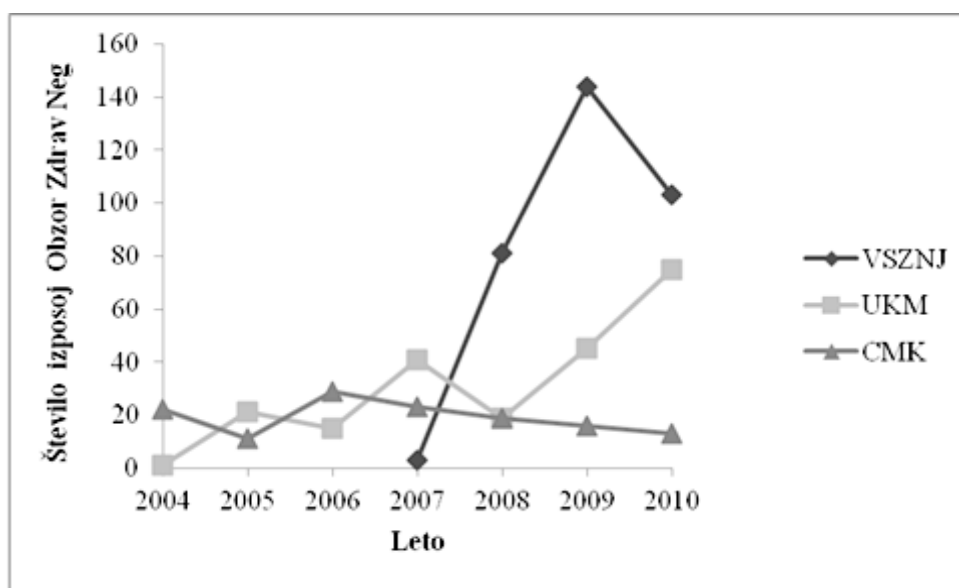
Izposoja Obzornika zdravstvene nege v obdobju 2004–2010

V sedemletnem obdobju od 2004 do 2010 smo zabeležili največ izposoj Obzor Zdrav Neg v knjižnicah VSZLJ (3765 izposoj), VSZMB (3147 izposoj), VSZNJ (331 izposoj), UKM (217 izposoj) in CMK (133 izposoj).

Trend izposoje v slednjih treh knjižnicah, ki so skupaj prispevale 9 % vseh izposoj Obzor Zdrav Neg v omenjenih petih knjižnicah, je prikazan na Sliki 1. Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice, in s tem tudi knjižnica (VSZNJ), je bila ustanovljena leta 2007, zato v VSZNJ prve izposoje beležimo šele od tega leta dalje. Število izposojenih izvodov Obzor Zdrav Neg se je z leti povečevalo: od samo treh izposoj v letu 2007 se je v letu 2008 izposoja povečala na 81 izvodov, v letu 2009 na 144 izvodov, v letu 2010 so bili izposojeni 103 izvodi. Podobno smo ugotovili povečevanje izposoje Obzor Zdrav Neg tudi v UKM: od enega izvoda v letu 2004 se je v letu 2005 izposoja povečala na 21 izvodov, v letu 2006 je bilo izposojenih 15 izvodov, v letu 2007

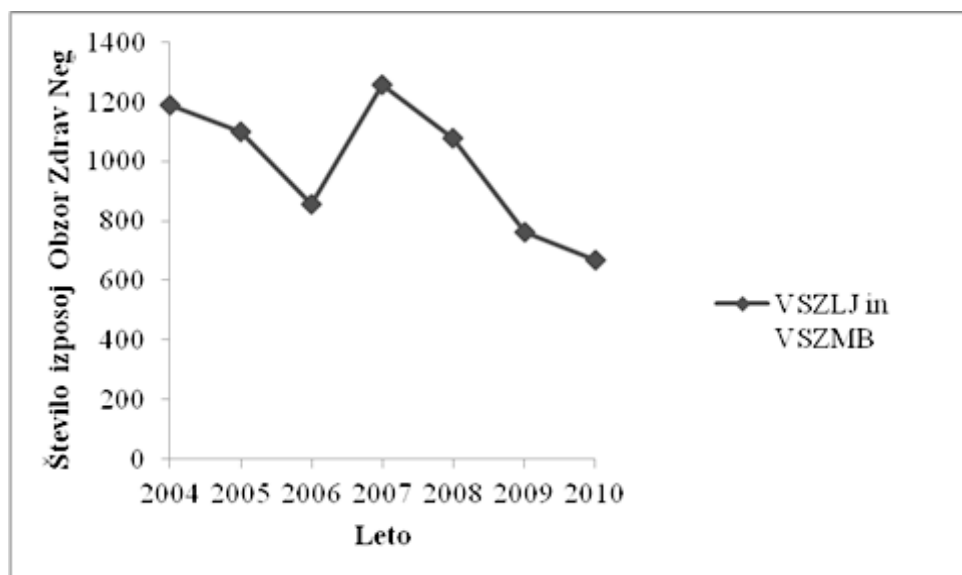
41 izvodov, leta 2008 je izposoja padla na 19 izvodov, leta 2009 se je spet povečala na 45 izvodov ter leta 2010

na 75 izvodov. V CMK je bila izposoja vsa leta dokaj nizka, v razponu od 11 do 29 izvodov na leto.

Slika 1. Trend izposoje Obzornika zdravstvene nege (Obzor Zdrav Neg) v obdobju 2004–2010 v Knjižnici Visoke šole za zdravstveno nego Jesenice (VSZSJ), v Univerzitetni knjižnici Maribor (UKM) in v Centralni medicinski knjižnici (CMK).

Figure 1: Trends of borrowing the Slovenian Nursing Review in the period 2004–2010 in the library of the College of Nursing Jesenice, the University Library Maribor and the Central Medical Library, University of Ljubljana

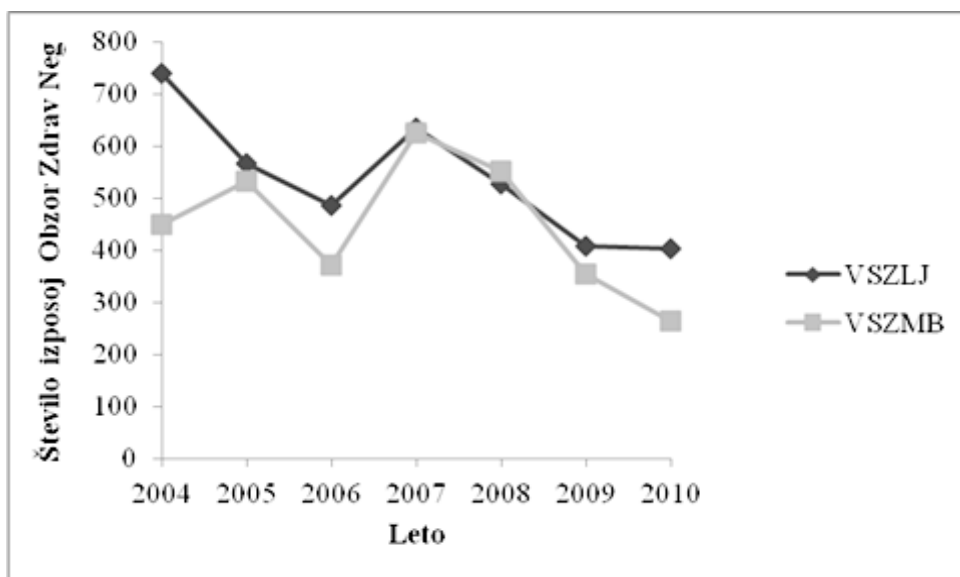

Slika 2. Trend izposoje Obzornika zdravstvene nege (Obzor Zdrav Neg) v obdobju 2004–2010 v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB) skupaj.

Figure 2: Trends of borrowing the Slovenian Nursing Review in the period 2004–2010 in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor in total.

Ugotovili smo, da je bil trend izposoje v knjižnicah VSZLJ in VSZMB, ki sta skupaj prispevali 91 %

izposoje od navedenih petih knjižnic, precej drugačen kot v ostalih treh knjižnicah (Slika 2 in Slika 3).

Slika 3. Trend izposoje Obzornika zdravstvene nege (Obzor Zdrav Neg) v obdobju 2004–2010 v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB).

Figure 3: Trends of borrowing the Slovenian Nursing Review in the period 2004–2010 in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor.

Iz Slike 2 in Slike 3 razberemo, da je v obdobju 2004–2010 izposoja Obzor Zdrav Neg v knjižnicah VSZLJ in VSZMB kazala trend upadanja, tako za obe knjižnici skupaj kot za vsako posebej. Trend upadanja izposoje ni bil monoton; na Sliki 2 vidimo, da se je

izposoja med letoma 2006 in 2007 povečala. Kolikšno je bilo število izposojenih izvodov v posameznem letu in kolikšen je bil odstotni upad (ali porast) izposoje v posameznem letu glede na predhodno leto, je prikazano v Razpredelnici 1.

Razpredelnica 1. Izposoja Obzornika zdravstvene nege v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB) v obdobju 2004–2010; absolutne in relativne vrednosti.

Table 1: Data on borrowing the Slovenian Nursing Review in the period 2004–2010 in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor; absolute and relative values.

Leto	Število izposojenih izvodov			Odstotne spremembe izposoje (%) ^a		
	VSZLJ	VSZMB	Skupaj	VSZLJ	VSZMB	Skupaj
2004	740	448	1188	-	-	-
2005	567	533	1100	-23,4	19,0	-7,4
2006	486	371	857	-14,3	-30,4	-22,1
2007	634	625	1259	30,5	68,5	46,9
2008	528	551	1079	-16,7	-11,8	-14,3
2009	408	355	763	-22,7	-35,6	-29,3
2010	402	264	666	-1,5	-25,6	-12,7
Povprečje ^b	-	-	-	-8,0	-2,7	-6,5

^a Odstotno zmanjšanje (negativna vrednost) oz. odstotno zvečanje (pozitivna vrednost) izposoje glede na predhodno leto.

^b Povprečna letna odstotna sprememba izposoje.

Kot je razvidno iz Razpredelnice 1, se je število izposojenih izvodov Obzor Zdrav Neg med knjižnicama VSZLJ in VSZMB razlikovalo, kar smo potrdili tudi statistično (Pearsonov test hi-kvadrat; $\chi^2 = 66,36$, $p <$

0,001). Primerjava števila izposojenih izvodov revije med knjižnicama za vsako leto posebej je pokazala pomembno večji delež izposoj v VSZLJ v letu 2004 (62,3 % v primerjavi s 37,7 % za VSZLJ v primerjavi z

VSZMB; $p < 0,001$), v letu 2006 (56,7 % v primerjavi s 43,3 %, $p < 0,001$) ter v letu 2010 (60,4 % v primerjavi s 39,6 %, $p < 0,001$).

Trend upadanja in občasnega porasta izposoje *Obzor Zdrav Neg* je podrobno prikazan za vsako opazovano leto posebej v obliki odstotne spremembe izposoje (Razpredelnica 1). Če pogledamo trend izposoje za obe knjižnici skupaj, vidimo, da se je izposoja od enega do drugega leta zmanjševala (v razponu od 7,4 % do 29,3 %), z izjemo leta 2007, ko se je izposoja *Obzor Zdrav Neg* glede na predhodno leto povečala za 46,9 %. Povprečni letni upad izposoje v VSZLJ in VSZMB skupaj v opazovanem obdobju 2004–2010 je bil 6,5 %.

Če pogledamo, kakšen je bil trend izposoje za posamezno leto samo v VSZLJ, vidimo, da je sledil skupnemu trendu obeh knjižnic. V vsakem opazovanem letu, razen v letu 2007, se je izposoja glede na prejšnje leto zmanjšala (razpon odstotnega upada izposoje: od 1,5 % do 30,5 %). V letu 2007 se je izposoja *Obzor Zdrav Neg*, prav tako za obe knjižnici skupaj, povečala glede na leto 2006 – za 30,5 %. Povprečni letni upad izposoje v VSZLJ v opazovanem obdobju 2004–2010 je bil nekoliko višji kot za obe knjižnici skupaj – 8 %.

V VSZMB trend izposoje v prvih letih opazovanega obdobja ni bil tako izrazito padajoč kot v VSZLJ; leta 2005 je izposoja *Obzor Zdrav Neg* glede na predhodno leto celo porasla za 19 %. Sledil je upad izposoje za 30,4 % v letu 2006, nato ponovno povečanje izposoje, kot smo sicer opazili tudi v VSZLJ, vendar kar za 68,5 % glede na prejšnje leto. Od leta 2007 do konca opazovanega obdobja je izposoja upadala (v razponu od 11,8 % do 35,6 %), kar je bilo opaziti tudi v VSZLJ. Povprečni letni upad izposoje v VSZMB v opazovanem obdobju 2004–2010 je bil 2,7 %.

Zanimalo nas je, ali lahko med opazovanim letom izposoje in številom izposojenih izvodov *Obzor Zdrav Neg* potrdimo linearni odnos. Ugotovili smo močno negativno korelacijo med letom izposoje in številom izposojenih izvodov za VSZLJ (Pearsonova korelacija; $r = -0,82$, $p = 0,025$) in le šibko negativno korelacijo za VSZLJ in VSZMB skupaj ($r = -0,69$, $p = 0,086$). Za VSZMB linearne korelacije med spremenljivkama nismo mogli potrditi ($r = -0,44$, $p = 0,323$). Povezanost med letom izposoje in številom izposoj smo potrdili tudi s testom hi-kvadrat za linearni trend ($\chi^2 = 5,76$, $p = 0,016$). Z linearno regresijo se je linearnost trenda upada le nakazovala ($F = 4,54$, $p = 0,086$), za kar je razlog zagotovo točka, ki izstopa iz trenda – povečanje izposoje v letu 2007.

Pogledali smo še trend izposoje za vsako knjižnico posebej. Za VSZLJ smo ugotovili linearni trend upadanja izposoje, s povprečnim letnim upadom za 46 izvodov ($b = -46,1$, 95% interval zaupanja: $-83,5$; $-8,7$, $p = 0,025$). Za

VSZMB linearne trenda izposoje nismo mogli potrditi ($F = 1,2$, $p = 0,323$).

Izposoja Zdravstvenega obzornika v obdobju 2004–2010

Poleg izposoje revije *Obzor Zdrav Neg* nas je za isto opazovano obdobje 2004–2010 zanimala tudi izposoja *Zdr Obz.* Za *Zdr Obz* smo prav tako zabeležili največ izposoje v dveh slovenskih knjižnicah – VSZLJ in VSZMB (skupaj 465 izposoj). V CMK smo za opazovano obdobje zabeležili 38 izposoj, v vseh ostalih 19 knjižnicah pa je bilo v sedemletnem obdobju izposojenih skupaj 44 izvodov *Zdr Obz.* Odločili smo se, da v nadaljnjo analizo vključimo knjižnici VSZLJ in VSZMB.

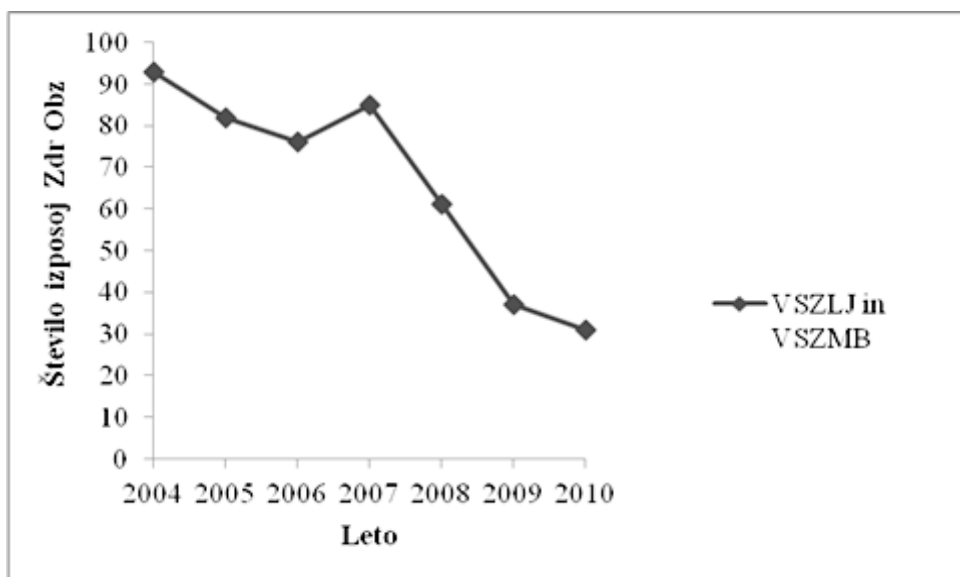
Trend izposoje *Zdr Obz* v knjižnici VSZLJ in VSZMB je prikazan na Sliki 4. Kot pri izposoji *Obzor Zdrav Neg* je tudi tukaj viden trend upadanja izposoje, prav tako z ymesnim povečanjem izposoje leta 2007 (Slika 4). Če pogledamo trend izposoje ločeno za VSZLJ in VSZMB (Slika 5), vidimo, da je porast izposoje za leto 2007 moč pripisati le ljubljanski knjižnici, v mariborski je izposoja v vseh letih le upadala.

S testom hi-kvadrat za linearni trend smo potrdili upadanje izposoje za obe knjižnici skupaj ($\chi^2 = 5,07$, $p = 0,024$). Prav tako smo potrdili linearno odvisnost števila izposoj od leta izposoje z linearno regresijo ($F = 29,57$, $p = 0,003$). Za opazovano obdobje 2004–2010 je bilo pričakovano povprečno zmanjšanje izposoje v posameznem letu za 10 izvodov ($b = -10,4$, 95% interval zaupanja: $-15,3$; $-5,5$).

Pogledali smo še trend izposoje za vsako knjižnico posebej. Za VSZLJ linearne trenda nismo mogli potrditi ($F = 3,78$, $p = 0,109$), kar je bilo pričakovati že na osnovi Slike 5, od koder je razviden visok porast izposoje med letoma 2006 in 2007, ki močno izstopa iz trenda upadanja. Nasprotno smo lahko potrdili linearni trend upadanja izposoje za VSZMB ($F = 39,60$, $p = 0,001$). Za opazovano obdobje 2004–2010 je bil povprečni letni upad izposoje 5 izvodov ($b = -5,2$, 95% interval zaupanja: $-7,3$; $-3,1$).

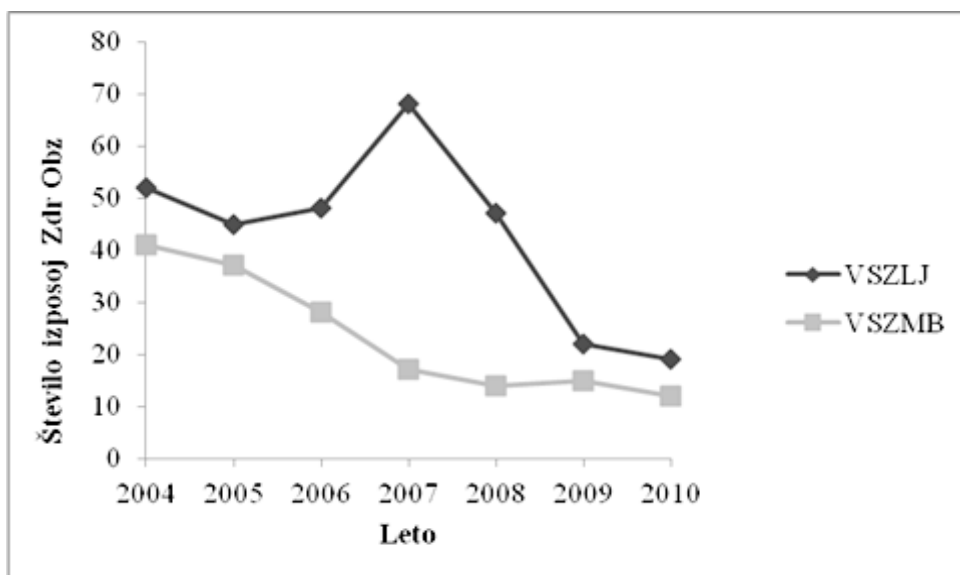
Poleg trenda izposoje smo ugotavljali tudi linearno korelacijo med letom izposoje in številom izposojenih izvodov *Zdr Obz.* Ugotovili smo močno negativno korelacijo med omenjenima spremenljivkama tako za VSZLJ in VSZMB skupaj (Pearsonova korelacija; $r = -0,93$, $p = 0,003$) kot tudi za VSZMB ($r = -0,94$, $p = 0,001$). Nasprotno za VSZLJ statistično pomembne linearne povezanosti med letom izposoje in številom izposojenih izvodov nismo mogli potrditi ($r = -0,66$, $p = 0,109$).

Število izposojenih izvodov *Zdr Obz* in odstotne spremembe izposoje za obdobje 2004–2010 so prikazane v Razpredelnici 2.

Slika 4. Trend izposoje Zdravstvenega obzornika (Zdr Obz) v obdobju 2004–2010 v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB) skupaj.

Figure 4: Trends of borrowing the Journal of the Slovenian Nursing Association in the period 2004–2010 in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor in total.

Slika 5: Trend izposoje Zdravstvenega obzornika (Zdr Obz) v obdobju 2004–2010 v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB).

Figure 5: Trends of borrowing the Journal of the Slovenian Nursing Association in the period 2004–2010 in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor.

Razpredelnica 2. Izposoja Zdravstvenega obzornika v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB) v obdobju 2004–2010; absolutne in relativne vrednosti.

Table 2: Data on borrowing the Journal of the Slovenian Nursing Association in the period 2004–2010 in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor; absolute and relative values.

Leto	Število izposojenih izvodov (n)			Odstotne spremembe izposoje (%) ^a		
	VSZLJ	VSZMB	Skupaj	VSZLJ	VSZMB	Skupaj
2004	52	41	93	-	-	-
2005	45	37	82	-13,5	-9,8	-11,8
2006	48	28	76	6,7	-24,3	-7,3
2007	68	17	85	41,7	-39,3	11,8
2008	47	14	61	-30,9	-17,6	-28,2
2009	22	15	37	-53,2	7,1	-39,3
2010	19	12	31	-13,6	-20,0	-16,2
Povprečje ^b	-	-	-	-10,5	-17,3	-15,2

^a Odstotno zmanjšanje (negativna vrednost) oz. odstotno zvečanje (pozitivna vrednost) izposoje glede na predhodno leto.

^b Povprečna letna odstotna sprememba izposoje.

Legenda/Legend: n–število/number; %–odstotek/percentage

Kot je razvidno iz Razpredelnice 2 in Slike 5, se je število izposojenih izvodov Zdr Obz med knjižnicama VSZLJ in VSZMB razlikovalo, kar smo potrdili tudi s statističnim testom (Pearsonov test hi-kvadrat; $\chi^2 = 20,08$, $p = 0,003$). Primerjava števila izposojenih izvodov revije med knjižnicama za vsako leto posebej je pokazala pomembno večji delež izposoj v VSZLJ v letu 2006 (63,2 % v primerjavi s 36,8% za VSZLJ v primerjavi s VSZMB; $p = 0,029$), v letu 2007 (80 % v primerjavi s 20 %; $p < 0,001$) in v letu 2008 (77 % v primerjavi s 23 %; $p < 0,001$).

V kolikšnem deležu se je izposoja Zdr Obz v posameznem letu zmanjšala (ali povečala) glede na prejšnje leto, je prikazano v Razpredelnici 2 z odstotnimi spremembami izposoje. Za VSZLJ in VSZMB skupaj vidimo, da se je izposoja od enega leta do drugega zmanjševala (v razponu od -7,3 % do -39,3 %), z izjemo leta 2007, ko se je izposoja Zdr Obz glede na predhodno leto povečala za 11,8 % (naj spomnimo, da smo pri Obzor Zdrav Neg edini porast izposoje v opazovanem obdobju zabeležili prav tako v letu 2007). Povprečni letni upad izposoje v VSZLJ in VSZMB skupaj v opazovanem obdobju 2004–2010 je bil 15,2 %. V VSZLJ se je v letu 2005 izposoja glede na prejšnje leto zmanjšala za 13,5 %, v naslednjih dveh letih pa se je povečala: v letu 2006 je bil porast glede na predhodno leto 6,7 %, v letu 2007 kar 41,7 %. Od leta 2007 do konca opazovanega obdobja se je izposoja vsako leto manjšala (prvo leto za 30,9 %, drugo leto za 53,2 % in tretje leto za 13,6 %). Povprečni letni upad

izposoje v VSZLJ v opazovanem obdobju 2004–2010 je bil nekoliko nižji kot za obe knjižnici skupaj - 10,5 %.

V VSZMB je izposoja Zdr Obz od leta 2004 do leta 2010 padala (z odstotnim zmanjšanjem v razponu od 9,8 % do 39,3 %), le v letu 2009 se je nekoliko dvignila (za 7,1 % glede na prejšnje leto). Povprečni letni upad izposoje v VSZMB v opazovanem obdobju 2004–2010 je bil 17,3 %.

Izposoja Obzornika zdravstvene nege in Zdravstvenega obzornika v obdobju 2004–2010 po letnikih

Zbrali smo tudi številčne podatke o izposoji Obzor Zdrav Neg in Zdr Obz v opazovanem obdobju in v posameznih opazovanih letih ter ločeno po letnikih. Izkazalo se je, da so podatki zelo razpršeni. V Razpredelnici 3 in 4 smo prikazali absolutna števila izposoj, ločeno po letnikih (seštevek vseh izposojenih izvodov enega letnika).

S podatki v Razpredelnici 3 in Razpredelnici 4 smo prikazali, da so kljub relativni starosti nekatere številke/članki vsebinsko še vedno uporabni. Na dan 28. 4. 2013 so bili na spletni strani revije na lestvici največkrat (o)gledanih člankov, ki so prostodostopni članki (za zadnja štiri leta so dostopni le registriranim naročnikom) in so prikazani v Razpredelnici 5.

Razpredelnica 3. Število izposojenih izvodov Zdravstvenega obzornika v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB) v obdobju 2004–2010 in v posameznih opazovanih letih; ločeno po letnikih.

Table 3. Number of copies of the Journal of the Slovenian Nursing Association borrowed in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor in the period 2004–2010, by year and volume.

Letnik	Leto	Izposoja v obdobju 2004–2010		2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		
		Skupaj (n)	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB
1	1967	4	4	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0
2	1968	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	1969	12	12	0	0	0	0	0	0	6	0	4	0	2	0	0	0	0
4	1970	20	20	0	6	0	2	0	4	0	6	0	2	0	0	0	0	0
5	1971	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	1972	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	1973	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	1974	28	28	0	8	0	0	0	8	0	8	0	4	0	0	0	0	0
9	1975	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
10	1976	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	1977	4	4	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0
12	1978	6	6	0	0	0	0	0	2	0	2	0	2	0	0	0	0	0
13	1979	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0
14	1980	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
15	1981	6	6	0	4	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
16	1982	6	6	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0
17	1983	8	8	0	4	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0
18	1984	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	1985	12	12	0	2	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	6	0
20	1986	50	50	0	2	0	14	0	10	0	8	0	4	0	4	0	8	0
21	1987	40	40	0	6	0	10	0	10	0	8	0	2	0	4	0	0	0
22	1988	52	52	0	4	0	4	0	10	0	12	0	14	0	4	0	4	0
23	1989	89	89	0	15	0	16	0	10	0	26	0	16	0	2	0	4	0
24	1990	22	22	0	4	0	2	0	2	0	2	0	6	0	4	0	2	0
25	1991	216	64	152	12	33	18	33	6	25	8	17	10	6	4	23	6	15
26	1992	280	118	162	24	29	16	28	14	25	32	18	16	26	14	21	2	15
27	1993	145	52	93	14	29	6	25	8	12	8	6	6	6	6	5	4	10

Legenda/Legend: n–število/number

Razpredelnica 4: Število izposojenih izvodov Obzornika zdravstvene nege v Knjižnici Zdravstvene fakultete (VSZLJ) in v Knjižnici Fakultete za zdravstvene vede (VSZMB) v obdobju 2004–2010 in v posameznih opazovanih letih; ločeno po letnikih. Table 4. Number of copies of the Slovenian Nursing Review borrowed in the library of the Faculty of Health Sciences, Ljubljana and the Faculty of Health Sciences, Maribor in the period 2004–2010, by year and volume.

Letnik	Leto	Izposoja v obdobju 2004–2010		2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		
		Skupaj	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB	VSZLJ	VSZMB
28	1994	297	145	152	41	38	27	34	27	19	20	31	8	23	14	4	8	3
29	1995	496	246	250	81	76	30	58	42	39	40	44	22	13	19	16	12	4
30	1996	857	358	499	97	97	57	112	62	67	60	109	54	58	18	23	10	33
31	1997	731	363	368	91	78	68	72	54	43	60	78	46	40	12	22	32	35
32	1998	910	357	553	124	137	66	121	50	59	66	98	33	77	6	45	12	16
33	1999	1308	680	628	195	128	160	147	78	106	122	109	62	73	44	54	19	11
34	2000	874	465	409	118	71	101	106	54	62	78	83	54	35	32	44	28	8
35	2001	1420	756	664	253	132	111	133	94	85	140	116	88	155	38	32	32	11
36	2002	1006	598	408	193	80	108	100	82	51	89	85	66	58	36	15	24	19
37	2003	1359	820	539	234	115	207	122	99	66	100	89	94	65	38	51	48	31
38	2004	1472	723	749	88	52	180	219	154	100	98	121	62	157	71	54	70	46
39	2005	1042	512	530	–	–	36	67	150	117	136	154	96	112	46	53	48	27
40	2006	1153	614	539	–	–	–	–	55	42	197	226	168	118	104	93	90	60
41	2007	754	335	419	–	–	–	–	–	–	74	63	106	183	101	122	54	51
42	2008	746	416	330	–	–	–	–	–	–	–	–	106	76	205	186	105	68
43	2009	416	214	202	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	34	36	180	166
44	2010	72	34	38	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	34	38

Razpredelnica 5: Deset najpogosteje (o)gledanih prostodostopnih člankov na spletni strani revije na dan 28. 4. 2013. Table 5. Top ten free-to-view articles in the Slovenian Nursing Review by the number of views on April 28, 2013

Članek – bibliografski zapis / Article - bibliographic record		
Avtor/ji. Naslov.	Leto;Letn.(št.):str.–str.	n
Hribar - Vrhovšek M. Normalni krvni tlak pri otrocih.	1990;24(2):131–40	21.422
Novak - Antolič Ž, Sketelj A, Assejev V, Kolonič M, Blejec T, Meglič - Matoh V, et al. Strokovno izpopolnjevanje: prispevki s podiplomskega tečaja za višje medicinske sestre – babice.	1993;27(5/6):298–334.	9.775
Šmitek J. Parenteralno dajanje zdravil – intramuskularna injekcija.	2005;39(1):63–71.	8.099
Klemenc D. Urinska inkontinenca.	1995;29(1):27–45.	5.950
Grbec V. 10-let Kodeksa etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov: od medicinske etike do etike v zdravstveni negi.	2004;38(2):183–6.	5.564
Filipič I. Komunikacija v zdravstveni negi.	1998;32(3):221–5.	5.199
Šabeder M, Ivanuša A, Železnik D. Kakovost življenja bolnika z gastrostomo.	2004;38(4):347–51.	5.016
Grobler M. Govorni razvoj, razvojne težave in govorne motnje.	1985;19(3/4):190–7.	4.638
Škerbinek L. Empatija.	1991;25(1):51–7.	4.497
Muri S. Zdravstvena nega bolnika s popolno parenteralno prehrano.	2000;34(1):51–7.	4.488

Legenda/Legend: Leto/Year; Letn. – Letnik/Volume; št. – številka/number; str. – stran/page; n – število ogledov/number of views

Diskusija

V podrobnejšo analizo smo vključili dve knjižnici, vodilni po izposoji *Obzor Zdrav Neg* na dom in v čitalnico, ki imata tudi najdaljšo tradicijo. Ugotovili smo, da se je v opazovanem obdobju izposoja za ti dve knjižnici razlikovala od ostalih treh, ki so sledile po številu izposoj. V literaturi nismo zasledili podobnih raziskav.

V vodilnih dveh knjižnicah se za opazovano obdobje kaže trend upadanja izposoje *Obzor Zdrav Neg* in *Zdr Obz*, tako za obe knjižnici skupaj kot za vsako posebej, a trend upadanja izposoje ni bil monoton. V letu 2007 se je izposoja *Obzor Zdrav Neg*, prav tako kot za obe knjižnici skupaj in pri vsaki posebej, povečala glede na predhodno leto. Ugotovili smo, da se je število izposojenih izvodov *Obzor Zdrav Neg* med vodilnima knjižnicama (VSZLJ in VSZMB) statistično pomembno razlikovalo. Primerjava števila izposojenih izvodov revije med knjižnicama za vsako leto posebej je pokazala pomembno večji delež izposoj v VSZLJ. Razlog je lahko to, da k tej knjižnici gravitira večje število študentov različnih profilov, ki se izobražujejo na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani, obenem tudi ne smemo pozabiti na število pedagoškega kadra. V drugo knjižnico (VSZMB) gravitirajo predvsem študenti zdravstvene nege in njihov pedagoški kader.

V članku prikazani rezultati nas napeljujejo k sklepanju, da so kljub starosti (izposoja *Zdr Obz*) nekateri članki zaradi svoje vsebine še vedno zanimivi. Ker nismo naredili analize na nivoju posameznih števil znotraj letnika, ne moremo prikazati, katere vsebine bi to bile. Na spletni strani se zbirajo kumulativni podatki o največkrat (o)gledanih člankih v času od 2008 dalje.

Elektronska verzija *Obzor Zdrav Neg* je v času digitalne dobe nujna, kar kaže tudi spletna anketa. V času od 1. decembra 2010 do 17. marca 2011 jih je med 143 spletnimi obiskovalci 88 % (127) odgovorilo, da bi se naročili na elektronsko izdajo *Obzor Zdrav Neg*, če bi ta možnost obstajala (Obzornik, 2013). Uredništvo *Obzor Zdrav Neg* je vstopilo v t. i. digitalno dobo, ki v stroko zdravstvene nege v Sloveniji vstopa pozno. Kot poudarjajo Izquierdo, Izquierdo, Izquierdo (2007) je prost in neomejen dostop do celotnih vsebin revije najboljša možnost za spodbujanje znanstvenega in družbenega razvoja. Avtorji izpostavljajo sožitje tiskane in elektronske različice revije ter se pri tem sprašujejo, ali naj bo elektronska verzija res le reprodukcija tiskane izdaje.

V zadnjih letih je prisoten tudi trend upadanja števila naročnikov *Obzor Zdrav Neg* (Mihelič Zajec, Dornik, 2012), zato bi pričakovali, da bo izposoja po knjižnicah naraščala. V opazovanem obdobju se je izposoja v VSZLJ in VSZMB povečala v letu 2007, za kar z raziskavo nismo našli odgovora. Predvidevamo, da bi vpliv na ta porast lahko imel začetek študija na drugi bolonjski stopnji v Sloveniji, saj se je izposoja

povečala v obeh vodilnih knjižnicah, čeprav se je prvi tovrsten študij začel v Mariboru. Nimamo podatkov o članih knjižnic, a ni izključeno, da so posamezniki, ki so sicer študirali v Mariboru, uporabljali storitve knjižnice v Ljubljani. V opazovanem obdobju v dveh knjižnicah (VSZLJ in VSZMB) sicer beležimo upad izposoje, na kar bi morebiti lahko vplivalo (po letu 2008) vse več prostodostopnih digitaliziranih vsebin na spletni strani revije. Morda lahko to pripišemo vplivu digitalne dobe. Richards (2001) se je osredotočala na vpliv digitalnih medijev na zdravstveno nego in že leta 2001 opozarjala na pomanjkanje informacijskih spretnosti med medicinskimi sestrami ter skušala napovedovati vpliv uporabe digitalnih medijev na klinično prakso zdravstvene nege, izobraževanje in raziskovanje ter opozorila na prihod »netgeneracije« medicinskih sester. Raziskava Wahoush, Banfield (2013) že kaže, da so tako medicinske sestre kot tudi študentje zdravstvene nege pri iskanju informacij najpogosteje uporabili elektronske vire, kar napeljuje na nujnost v celoti prostodostopnega *Obzor Zdrav Neg* v elektronski obliki (Skela Savič, 2013).

Na dan 28. 4. 2013 je po podatkih, dostopnih v COBIB.SI, tiskana izdaja *Obzor Zdrav Neg* na voljo v 33 slovenskih knjižnicah. V času od 1. 1. 2008 do 28. 4. 2013 je bilo v knjižnicah z avtomatizirano izposoj v sistemu COBISS.SI registriranih 5.231 izposoj *Obzor Zdrav Neg* ter 193 izposoj *Zdr Obz*. Med naročniki *Obzor Zdrav Neg* je (na dan 29. 4. 2013) 186 pravnih oseb, ki imajo naročenih 260 izvodov, torej je *Obzor Zdrav Neg* (dobro?) zastopan tudi na delovnih mestih medicinskih sester in babic. Ne gre pozabiti, da so medicinske sestre in babice največja poklicna skupina v sistemu zdravstvenega varstva.

Zaključek

Sklepamo, da je na trend upadanja števila izposoj *Obzor Zdrav Neg* v knjižnicah vplivalo več dejavnikov, med njimi verjeten pojav »netgeneracije« medicinskih sester in babic. Na spletni strani revije ves čas beležijo porast števila obiskovalcev (Dornik, Mihelič Zajec, 2011), ki že presega 125.000 obiskov (Obzornik, 2013). Korak v zagotavljanju večje branosti (Skela Savič, 2013) in prepoznavnosti ter podpora raziskovanju in praksi zdravstvene nege in babištva je zagotovo prostodostopen e-*Obzor Zdrav Neg*, ki bo tudi na tak način pridobil večjo veljavo v domačem in mednarodnem merilu.

Literatura

- Digitalna knjižnica Slovenije. Dostopno na: <http://www.dlib.si/> (1. 7. 2011).
- Dornik E. Spletni uporabniki Obzornika zdravstvene nege julija in avgusta 2009. *Obzor Zdr N*. 2009b;43(2):151.
- Dornik E. Spletni uporabniki Obzornika zdravstvene nege. *Obzor Zdr N*. 2009a;43(2):128.

- Dornik E. Spletno vedenje uporabnikov Obzornika zdravstvene nege: iskanje po ključnih besedah od 1. 9. do 31. 10. 2010. *Obzor Zdr N.* 2010a;44(3):188.
- Dornik E. Spletno vedenje uporabnikov Obzornika zdravstvene nege: spletni iskalniki od 1. 9. do 31. 10. 2010. *Obzor Zdr N.* 2010b;44(3):202.
- Dornik E. Spletno vedenje uporabnikov Obzornika zdravstvene nege: lestvica desetih največkrat ogledanih člankov. *Obzor Zdr N.* 2010c;44(3):212.
- Dornik E, Mihelič Zajec A. Spletno vedenje uporabnikov Obzornika zdravstvene nege. In: Majcen Dvoršak S, Kvas A, Kaučič BM, eds. *Medicinske sestre in babice – znanje je naša moč. 7. kongres zdravstvene in babiške nege Slovenije*, Ljubljana, 11.–13. maj 2009. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije; 2009: 113F [1–6].
- Dornik E, Mihelič Zajec A. Spletna metrija Obzornika zdravstvene nege. In: Štemberger Kolnik T, Majcen Dvoršak S, Klemenc D, eds. *Medicinske sestre in babice zagotavljamo dostopnost in enakost zdravstvene oskrbe pacientov: zbornik prispevkov z recenzijo*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije, Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Nacionalni center za strokovni, karierni in osebnostni razvoj medicinskih sester in babic; 2011: 86–90.
- Grbec V, Urbančič K. Nov prispevek h kakovosti Obzornika zdravstvene nege. *Obzor Zdr N.* 2001;35(1–2):1–2.
- Happell B. Writing for publication: a practical guide. *Nurs Stand.* 2008;22(28):35–40.
PMid:18429456
- Higgins A, Farrelly M. Peer-reviewed publication output of psychiatric nurses in the Republic of Ireland. *J Psychiatr Ment Health Nurs.* 2007;14(5):495–502.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2850.2007.01117.x>
PMid:17635258
- Hölbl M. Preverjamo s CAPTCHA. Monitor. 2008 Dostopno na: <http://www.monitor.si/clanek/preverjamo-s-captcha/123120/?xURL=301> (15. 3. 2013).
- Information and documentation – rules for the abbreviation of title words and titles of publications (ISO 4). Geneva: International Organization for Standardization; 1997.
- Izquierdo SS, Izquierdo LR, Izquierdo JM. Publishing science in the digital age. The case of Neurocirugía. *Neurocirugía (Astur).* 2007;18(3):193–200.
<http://dx.doi.org/10.4321/S1130-14732007000300001>
PMid:17622457
- Mihelič Zajec A. Pomen in vrednost objav strokovnih člankov za zdravstveno nego in medicinske sestre ter proces pisanja. In: Kvas A, ed. *Zagotavljanje varnosti bolnikov z boleznimi srca in žilja: jubilejni zbornik predavanj ob 10. letnici delovanja strokovne sekcije*, Maribor, 16. november 2007. Ljubljana: Zbornica zdravstvene nege Slovenije, Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v kardiologiji in angiologiji; 2007: 79–86.
- Mihelič Zajec A, Dornik E. Digitalna doba vpliva tudi na Obzornik zdravstvene nege. *Obzor Zdr N.* 2008a;42(4):241–2.
- Mihelič Zajec A, Dornik E. Poročilo o delu za leto 2011 in program dela za leto 2012. 2012. Dostopno na: http://www.obzornikzdravstvene-nege.si/zapisniki/Porocilo_UrO_2011.pdf (15. 4. 2013).
- Mihelič Zajec A, Dornik E. Prizadevanja za ugled Obzornika zdravstvene nege. *Utrip.* 2008b;16(4):4–6.
Obzornik zdravstvene nege. Dostopno na: <http://www.obzornikzdravstvenenege.si> (15. 8. 2013).
- Oermann MH, Nordstrom CK, Wilmes NA, Denison D, Webb SA, Featherston DE, et al. Information sources for developing the nursing literature. *Int J Nurs Stud.* 2008;45(4):580–7.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2006.10.005>
PMid:17145059
- Pravilnik o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti. Dostopno na: <http://www.arrs.gov.si/sl/akti/prav-znan-strok-uspesn-maj07.asp> (25. 3. 2008).
- Richards JA. Nursing in a digital age. *Nurs Econ.* 2001;19(1):6–11, 34.
- Skela Savič B. Publiciranje v zdravstveni negi: rezultati bodo prišli s pridobivanjem znanj in spodbudami. *Obzor Zdrav Neg.* 2013;47(1):5–7.
- Skrtr R. Analiza obiskovalcev spletne strani. 2004. Dostopno na: <http://www.nasvet.com/analiza-obiskovalcev/> (18. 2. 2011).
- Skrtr R. Merjenje obiskanosti spletnih strani. 2008. Dostopno na: <http://www.nasvet.com/obiskanost/#more-254> (12. 2. 2011).
- Wahoush O, Banfield L. Information literacy during entry to practice: information-seeking behaviors in student nurses and recent nurse graduates. *Nurse Educ Today.* 2013 (in print).
<http://dx.doi.org/10.1016/j.nedt.2013.04.009>
PMid:23664089

Citirajte kot/Cite as:

Dornik E, Čížek Sajko M, Bračko D. Digitalizacija Obzornika zdravstvene nege in njegova izposoja v knjižnicah v obdobju 2004–2010. *Obzor Zdrav Neg.* 2013;47(2):135–47.